

Wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek en de Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek in verband met de verlenging van de minimale geldigheidsduur van cadeaubonnen tot twee jaar

MEMORIE VAN TOELICHTING

I ALGEMEEN

1 Doel en aanleiding

Dit wetsvoorstel voorziet in een verlenging van de minimale geldigheidsduur van cadeaubonnen naar twee jaar. Het doel van dit voorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek is om consumenten meer tijd te geven om een cadeaubon te gelde te maken. Hiermee wordt een ergernis van consumenten geadresseerd, die door een korte geldigheidsduur nogal eens met verlopen cadeaubonnen blijven zitten. Het kabinet geeft hiermee uitvoering aan de door de Tweede Kamer aangenomen motie van het lid Van den Berg (CDA), die de regering verzoekt de wetgeving zo aan te passen dat de geldigheidsduur van cadeaubonnen minimaal twee jaar wordt.¹

2 Huidige situatie

2.1 Juridisch kader

Als gevolg van de verjaringstermijn zoals gespecificeerd in artikel 3:308 van het Burgerlijk Wetboek (BW) heeft de consument, als er een uitgiftedatum op de cadeaubon is vermeld, nu vijf jaar de tijd om de bon te gelde te maken. Cadeaubonnen mogen korter dan vijf jaar geldig zijn, maar dan moet dit zijn vermeld op de bon.

De minimale geldigheidsduur van cadeaubonnen is onder het huidige recht één jaar. Uit artikel 6:236, onderdeel g, BW volgt dat een in algemene voorwaarden voorkomend beding, dat de verjarings- of vervaltermijn waarbinnen een consument enig recht geldend moet maken tot minder dan een jaar verkort, als onredelijk bezwarend wordt aangemerkt. Ook de geldigheidsduur van cadeaubonnen valt onder deze algemene bepaling. Een beding in de algemene voorwaarden dat bepaalt dat een cadeaubon korter dan een jaar geldig is, is derhalve onredelijk bezwarend en daarmee vernietigbaar ingevolge artikel 6:233, onderdeel a, BW.

Als op een cadeaubon zowel een uiterste geldigheidsduur als een uitgiftedatum ontbreekt, is de bon onbeperkt geldig, aangezien het in dat geval niet mogelijk is om het moment van aanvang van de verjaringstermijn te bepalen.

2.2. Problematiek

Uit onderzoek van de Consumentenbond blijkt dat een korte geldigheidsduur van een cadeaubon voor veel consumenten een grote bron van ergernis is.² Meer dan de helft van de Nederlanders liet ooit een cadeaubon verlopen. Daarbij is relevant dat voor ongeveer een derde van de vijftig meest gangbare cadeaubonnen een geldigheidsduur van één jaar geldt. Het ligt in de rede dat bij een kortere geldigheidsduur de kans toeneemt dat een consument er op het moment van

¹ Tweede Kamer, Kamerstukken II 2018/19, 24 036, nr. 430.

² Consumentenbond, 'Een bon cadeau: leuker dan geld?' in: Consumentengids december 2017, p. 20-21 en Consumentenbond, 'Geef mij maar geld: ergernissen over cadeaubonnen' in: Consumentengids december 2018, p. 12-15.

besteding achter komt dat de uiterste geldigheidsdatum is gepasseerd en hij geen aanspraak meer kan maken op de waarde van de bon. Een oorzaak hiervan is dat de consument die de bon te besteden heeft, vaak niet degene is die de bon heeft gekocht en daarmee niet bewust kennis heeft genomen van, noch een keuze heeft kunnen maken met betrekking tot de geldigheidsduur.

Bij het verlopen van cadeaubonnen vallen substantiële bedragen toe aan uitgevers van deze cadeaubonnen, zonder dat zij hiervoor een goed of dienst hoeven te leveren, anders dan het initiële uitgeven van de cadeaubon. Precieze cijfers over welk bedrag uitgevers van cadeaubonnen op deze wijze verdienen, de zogeheten vrijval, zijn niet openbaar voorhanden, omdat uitgevers dit beschouwen als bedrijfsgevoelige informatie. DetailhandelNL schat de omzet op de cadeaubonnenmarkt op zo'n 1,5 tot 2 miljard euro per jaar en de jaarlijkse groei op zo'n 10 procent.³ Een jaarlijkse vrijval van een paar procent komt daarmee al snel neer op een bedrag van tientallen miljoenen euro's aan cadeaubonnen die consumenten niet meer te gelde kunnen maken.

Een alternatief voor nadere regelgeving zou een vorm van zelfregulering kunnen zijn, waarbij partijen zelf besluiten om een minimale geldigheidsduur van twee jaar (of meer) te hanteren. In dit geval heeft zelfregulering echter onvoldoende soelaas geboden. Ruim vier jaar na de oprichting van Stichting Keurmerk Cadeaukaarten in 2016 zijn slechts negen cadeaubonnen hierbij aangesloten.⁴ Zelfregulering blijkt daarmee onvoldoende effectief om de klachten van consumenten over verlopen bonnen afdoende te verminderen.

3 Minimale geldigheidsduur naar twee jaar

3.1 Nieuwe regeling

Dit wetsvoorstel voegt een nieuw onderdeel toe aan artikel 6:236 BW, waarmee een minimale geldigheidsduur van een cadeaubon van minder dan twee jaar als onredelijk bezwarend (en daarmee vernietigbaar) wordt aangemerkt. Deze op cadeaubonnen toegesneden bepaling zal voor cadeaubonnen komen te gelden in plaats van onderdeel g van datzelfde artikel, waaruit de huidige minimale geldigheidsduur van één jaar wordt afgeleid.

Het nieuwe artikel 6:236, onderdeel t, BW ziet op "cadeaubonnen". Dit is een algemeen gangbaar begrip dat geen wettelijke definitie behoeft. Cadeaubonnen zijn er in allerlei soorten en deze wetswijziging is op al deze soorten van toepassing. Bepalend voor de beoordeling of sprake is van een cadeaubon is de vraag of hij naar zijn aard bestemd is om als geschenk te dienen.

Op sommige cadeaubonnen staat een saldo dat uitgegeven kan worden, andere cadeaubonnen zijn in te wisselen tegen een bepaalde dienst of een bepaald goed. Sommige cadeaubonnen zijn van papier, andere cadeaubonnen hebben de vorm van een pasje. Ook digitale cadeaubonnen komen voor, bijvoorbeeld in de vorm van e-coupons of cadeaubonnen waarvan het tegoed (alleen) digitaal te raadplegen is. Het komt voor dat een particulier een cadeaubon aanschaft om cadeau te geven op bijvoorbeeld een verjaardag, maar cadeaubonnen kunnen ook zakelijk aangeschaft worden als geschenk voor werknemers. Ook bestaan er zogeheten "self-use-bonnen", die bijvoorbeeld worden gebruikt om games aan te schaffen. Voor de toepassing van de voorgestelde wettelijke bepaling maken al

³ DetailhandelNL: 'Position paper ten aanzien van de wijziging regelgeving cadeau- en prepaidkaarten' (2017).

⁴ <http://www.keurmerkcadeaukaarten.nl/erkende-cadeau-kaarten>.

deze verschillende verschijningsvormen en gebruikswijzen niet uit; de cadeaubon moet minimaal twee jaar te besteden zijn.

Dat een cadeaubon kan worden besteed door degene die hem heeft aangeschaft, staat niet in de weg van de toepasselijkheid van de bescherming die de voorgestelde bepaling biedt.

Naast de gangbare cadeaubonnen waarop een saldo in geld kan worden gezet, is een andere substantiële categorie de zogeheten 'belevenisbonnen': cadeaubonnen waar bij inlevering een prestatie in natura tegenover staat, bijvoorbeeld een hotelovernachting voor twee personen of een ballonvaart. Bij dergelijke bonnen bestaat een risico van kostprijsstijgingen voor de ondernemer. Na uitgifte van een belevenisbon kan sprake zijn van een verandering van aanbod, en ook de kostprijs van de belevenis stijgt door inflatie terwijl de bon met een vast bedrag is betaald. Om die reden hanteert de Stichting Keurmerk Cadeaukaarten op dit moment al een minimale geldigheidsduur van twee jaar voor een belevenisbon en drie jaar voor een bon met een saldo in euro's.

Omwille van duidelijkheid voor de consument kiest het kabinet voor een generieke wettelijke minimale geldigheidsduur van twee jaar voor alle cadeaubonnen.

3.2 Gevolgen

Het wetsvoorstel regelt een minimale geldigheidsduur van twee jaar voor cadeaubonnen. De mogelijkheid voor aanbieders om een langere geldigheidsduur te hanteren blijft uiteraard bestaan. Een aanzienlijk deel van de markt bestaat op dit moment uit cadeaubonnen met een geldigheidsduur van één jaar. Door de minimale geldigheidsduur op twee jaar te stellen, krijgen consumenten langer de tijd om een cadeaubon te gelde te maken.

Het kabinet is van oordeel dat een minimale geldigheidsduur van twee jaar proportioneel is. Consumenten krijgen daarmee een ruime minimale termijn om de cadeaubon te gelde te maken. Voor ondernemers is een termijn van twee jaar qua gevolgen voor de bedrijfsvoering te overzien. Voor ondernemers die op dit moment cadeaubonnen uitgeven die een kortere geldigheidsduur hebben dan twee jaar is een gevolg van de langere minimale geldigheidsduur dat minder vrijval zal plaatsvinden. Het kabinet vindt dit een te billijken gevolg van het wetsvoorstel, omdat cadeaubonnen naar hun aard bedoeld zijn om door consumenten te gelde gemaakt te worden en consumenten door het wetsvoorstel langer de mogelijkheid krijgen om dit te doen.

De consument kan als gevolg van dit wetsvoorstel elke bepaling met betrekking tot een cadeaubon die een geldigheidsduur regelt die korter is dan twee jaar vernietigen door middel van een buitengerechtelijke verklaring aan de tegenpartij. De vernietiging heeft als gevolg dat de consument niet langer gehouden kan worden aan de bepaling die de geldigheidsduur bekort tot minder dan twee jaar.

4. Handhaving

Op grond van de artikelen 2.2 en 8.3 en onderdeel a van de bijlage bij de Wet handhaving consumentenbescherming (Whc) is de Autoriteit Consument en Markt (ACM) bevoegd om toezicht te houden en indien nodig handhavend op te treden tegen partijen die in algemene voorwaarden in een overeenkomst met consumenten een beding of bedingen hanteren dat vernietigbaar is of die dat zijn volgens afdeling 3 van titel 5 van Boek 6 BW.

De minimale geldigheidsduur van cadeaubonnen wordt op dit moment afgeleid uit artikel 6:236 onderdeel g, BW, dat deel uitmaakt van bovengenoemde afdeling. Het toezicht hierop en de handhaving ervan valt daarmee al onder verantwoordelijkheid van de ACM. Onderhavige wetwijziging voegt een bepaling toe aan bovengenoemde afdeling. De ACM blijft daarmee bevoegd tot toezicht en handhaving zonder dat hiertoe nadere wetgeving noodzakelijk is. Dit houdt onder meer in dat de ACM toezichtsbevoegdheden kan inzetten bij het verrichten van onderzoeken en dat zij sancties kan opleggen, waaronder – in het uiterste geval – boetes.

Consumenten kunnen de reeds bestaande mogelijkheden om hun recht te halen via een civiele procedure bij de burgerlijke rechter ook benutten met betrekking tot de voorgestelde tweejaarstermijn.

5. Regeldruk

Het wetsvoorstel brengt regeldrukeffecten voor het bedrijfsleven met zich mee. Deze bestaan voornamelijk uit kosten die het bedrijfsleven moet maken om aan de inhoudelijke verplichtingen te voldoen, zoals eenmalige investeringen en het aanpassen van de bedrijfsvoering.

De te verrichten handelingen zijn onder andere: het aanpassen van teksten op de bonnen en/of verpakkingen, het drukwerk, het materiaal voor de verkooppunten en winkels. Daarnaast moeten websites en de ICT-systemen worden aangepast, moeten klanten worden geïnformeerd over de wijziging en is er sprake van kennisnamekosten voor om de gevolgen van het wetsvoorstel voor hun handelwijze in kaart te brengen. Dit zijn eenmalige handelingen die alleen gelden voor cadeaubonnen die momenteel een maximale geldigheidsduur hebben van één jaar. Op basis van gesprekken met de branche schat het kabinet in dat dit ongeveer een derde van de cadeaubonnen betreft.

Voor het aanpassen van de bedrijfsvoering moeten voornamelijk administratieve handelingen worden verricht. Bij het maken van een schatting van deze kosten is daarvoor uitgegaan van een standaarduurtarief van 39 euro. Het aanpassen van de geldigheidsduur kost in totaal ongeveer 5 uur aan administratieve handelingen per type cadeaubon. Iedere aanbieder verricht ook eenmalige handelingen van 5 uur, zoals het aanpassen van het ICT-systeem, de website en de handelingsinstructie in de winkel. Hiermee komen de eenmalige kosten voor een bedrijf voor het aanpassen van de geldigheidsduur per type cadeaubon naar schatting op in totaal 390 euro. Ondernemers hebben geen extra kosten voor het verwijderen of aanpassen van bestaande bonnen, omdat deze wetwijziging alleen van toepassing is op cadeaubonnen die worden uitgegeven na inwerkingtreding van deze wet.

Zo'n zes van de tweeëndertig uitgevers die zijn aangesloten bij de Branchevereniging Cadeaukaarten Nederland krijgen te maken met de gevolgen van de wetwijziging. De overige hanteren reeds een geldigheidsduur van twee jaar (of meer). Een inschatting van de totale regeldrukkosten (uitgedrukt in euro's) is niet te maken, omdat er geen data voorhanden is over (een bandbreedte van) het aantal in Nederland actieve uitgevers van cadeaubonnen⁵ en het aantal typen cadeaubonnen dat gewijzigd dient te worden.

⁵ In de onderzoeken van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is geen specifieke categorie vermeld voor uitgevers van cadeaubonnen.

De verwachting is dat deze wetswijziging enkel tot beperkte, eenmalige regeldrukeffecten leidt voor het MKB. Om deze reden heeft er geen MKB-toets plaats gevonden.

6. Advies en consultatie

PM

II ARTIKELEN

Artikel I

Deze bepaling wordt toegelicht in het algemeen deel van de memorie van toelichting onder 3.1. Hiermee wordt een onderdeel toegevoegd aan de in artikel 6:236 BW opgenomen lijst van bedingen die als onredelijk bezwarend worden aangemerkt. Voorwaarde is dat het beding bij een overeenkomst tussen een gebruiker van algemene voorwaarden en een wederpartij, natuurlijke persoon, die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf in de algemene voorwaarden voorkomt. Algemene voorwaarden worden door artikel 6:231, onderdeel a, BW gedefinieerd als "een of meer bedingen die zijn opgesteld teneinde in een aantal overeenkomsten te worden opgenomen, met uitzondering van bedingen die de kern van de prestaties aangeven, voor zover deze laatstgenoemde bedingen duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd". Gevolg van het door de wetgever als onredelijk bezwarend aanmerken van een beding is dat dit ingevolge artikel 6:233, onderdeel a, BW vernietigbaar is.

Artikel II

Artikel II regelt het overgangsrecht voor de wijziging in Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek. De nieuwe regels over de minimale geldigheidsduur van cadeaubonnen zijn alleen van toepassing op cadeaubonnen uitgegeven na inwerkingtreding van deze wetswijziging. Cadeaubonnen die op dat moment al in omloop zijn kunnen dus nog een kortere geldigheidsduur hebben dan twee jaar.

Artikelen III

De inwerkingtredingsdatum van deze wijzigingswet wordt bepaald bij koninklijk besluit.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

De Minister voor Rechtsbescherming,